

Нормативно-правове забезпечення науково-методичної роботи в регіоні у контексті оновлення змісту освіти

Діяльність науково-методичних установ Київської області регламентується Законами України: "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про загальну середню освіту", "Про дошкільну освіту", "Про позашкільну освіту", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про інноваційну діяльність" Постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.03 року № 632 "Про реалізацію статті 54 Закону України "Про освіту" та статті 48 Закону України "Про вищу освіту"; Положенням про районний (міський) методичний кабінет (центр), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 08.12.2008 № 1119, Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 14.12.2010 за № 1255/1855, наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2011 № 1473 "Про затвердження Змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників", зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10.01.2012 за № 14/20327, Програмою розвитку системи освіти Київської області на 2011-2014 роки тощо.

Інтегративна мета діяльності методичних служб Київщини – формування та розвиток професійної компетентності педагогічних працівників навчальних закладів в умовах оновлення та модернізації освітньої системи області, реалізація регіональної освітньої політики, щодо підвищення якості освіти та забезпеченням рівного доступу до якісної освіти всіх учасників навчально-виховного процесу.

Науково-методична робота, що проводиться в регіоні, спрямована на вирішення таких завдань:

- забезпечення науково-методичного супроводу і прогнозування професійного розвитку педагогічних, управлінських, методичних кадрів;
- підвищення якості інформаційно-організаційних та науково-методичних послуг, створення інформаційно-навчального середовища системи освіти області;
- проведення наукових досліджень, розроблення та впровадження інноваційних педагогічних технологій у практику роботи навчальних закладів; науково-методичний супровід дослідно-експериментальної та інноваційної діяльності;
- координація науково-методичної роботи в регіоні;
- аналіз, узагальнення і популяризація (дисемінація) передового педагогічного та інноваційного досвіду;
- створення умов для розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників регіону;
- науково-методичне супроводження дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти, роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та обдарованими дітьми;
- здійснення системного моніторингу якості надання інститутом освітніх послуг і професійного самозростання педагогів.

Для вирішення вищезазначених завдань Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів розроблено **організаційну структуру управління науково-методичною роботою в регіоні** матричного типу, складовими якої є напрями науково-методичної роботи в області та структурні підрозділи, які забезпечують їх реалізацію (рис.1)[1, с.115].

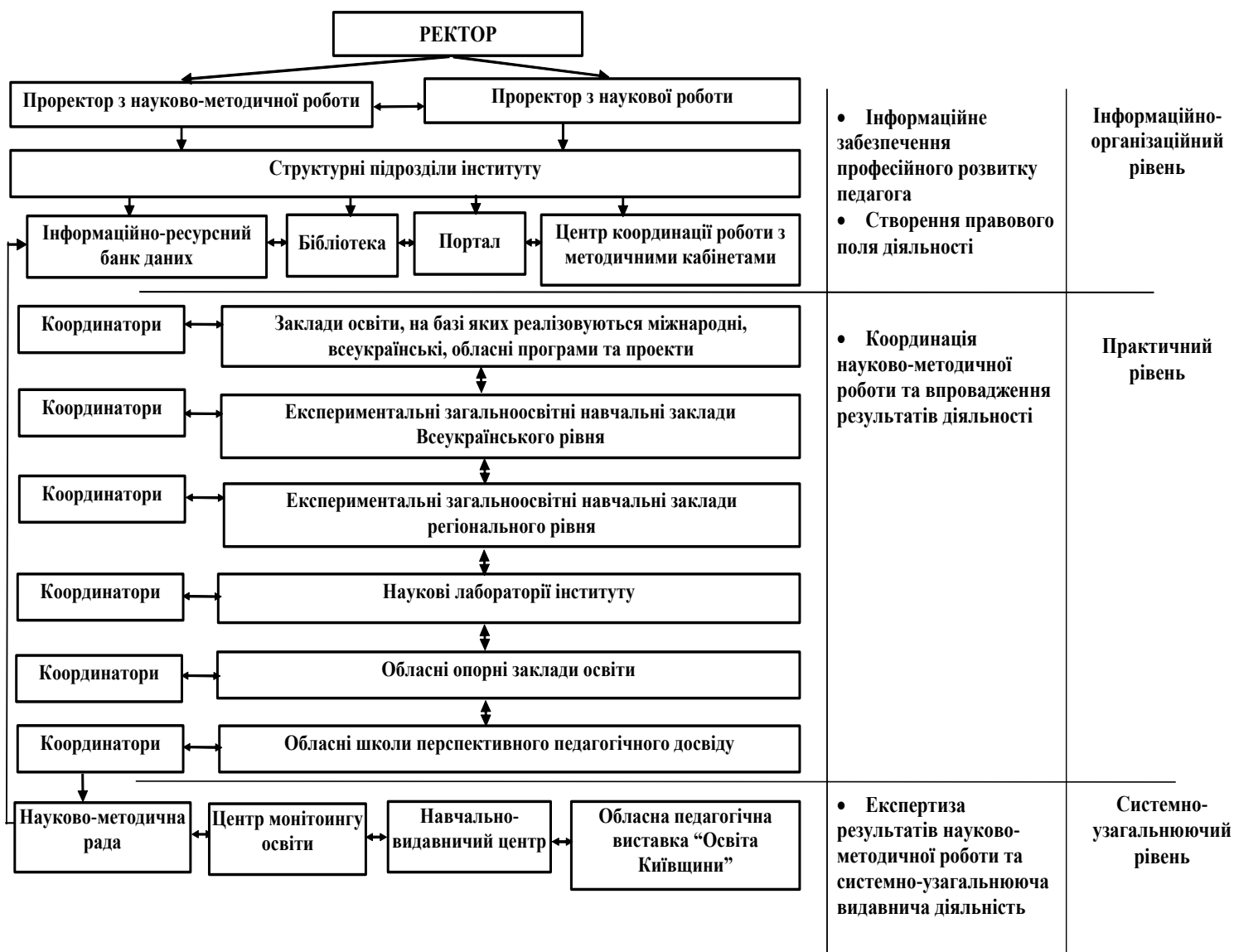

Рисунок 1

Розглянемо окремі аспекти створення правового поля та науково-методичного супроводу діяльності методичних служб регіону.

Діяльність інституту та методичних служб області у курсовий та міжкурсовий періоди спрямована на задоволення інтересів освітян у професійному зростанні, забезпечення потреб регіону у кваліфікованих педагогічних кадрах, мотивацію їх до самоосвіти, створення оптимальних умов для визначення педагогом власної траєкторії особистісного розвитку.

Відповідно до нового Типового положення про атестацію педагогічних працівників, з урахуванням специфіки функціонування регіональної освітньої системи й особливостей тарифікаційного навантаження освітян загальноосвітніх навчальних закладів Київської області, зокрема сільських шкіл, Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних кадрів у 2011/2012 н.р. розроблено й впроваджено технології підвищення кваліфікації одночасно за кількома спеціальностями для вчителів, які викладають 2-4 навчальних предмети, зокрема:

- інтегровані проблемно-тематичні курси;

- курси підвищення кваліфікації з оздоровленням слухачів у санаторії-профілакторії (підвищення кваліфікації одночасно з двох спеціальностей);
- курси підвищення фахової кваліфікації за дистанційною формою навчання (з однієї-чотирьох спеціальностей);
- курси підвищення фахової кваліфікації педагогічних працівників, які мають педагогічні звання ("учитель-методист", "вихователь-методист" тощо) – з однієї-трьох спеціальностей;
- пролонговані курси підвищення кваліфікації на базі обласної школи вчителя майстра (вчителі світової літератури), обласних опорних закладів освіти, обласних шкіл передового педагогічного досвіду (з однієї-трьох спеціальностей) [4, с. 4].

Успішно реалізується Концепція підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які атестуються на відповідність раніше присвоєному званню "вчитель-методист", "вихователь-методист" тощо.

Метою концепції є створення гнучкої технології підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які мають педагогічні звання, максимально зорієнтованої на спільну роботу з молодими спеціалістами, забезпечення її релевантності, мобільності, ефективності та результативності.

Підвищення кваліфікації і супровід суб'єкта професійної діяльності у міжатестаційний період здійснюється шляхом проведення комплексу взаємопов'язаних організаційно-педагогічних, науково-методичних заходів, дослідно-експериментальної роботи.

Педагоги-методисти проходять підвищення кваліфікації за індивідуальним планом, години якого розподіляються за такими формами:

1. Участь в установчих заняттях, відвідування навчальних занять соціально-гуманітарного та професійного модулів (за вибором учителя), екзаменаційна сесія.
2. Значна частина годин відводиться на максимальне залучення педагогів-методистів до навчання молодих спеціалістів, сприяння їхньому професійному зростанню та професійній адаптації, а саме:
 - проведення навчальних занять на курсах підвищення кваліфікації,
 - підготовка і проведення авторських курсів,
 - участь у роботі обласних та районних (міських) майстер-класів, шкіл розроблення методичних рекомендацій, навчальних програм тощо;
 - написання та підготовка до видання підручників, навчальних і методичних посібників, словників, робочих зошитів, електронних засобів навчального призначення тощо;
 - підготовка публікацій у регіональних, всеукраїнських, міжнародних виданнях;
 - організація та проведення різного роду методичних заходів у міжкурсовий період на районному (міському) рівні, участь у заходах обласного та всеукраїнського рівнів (конференції, семінари-практикуми, інструктивно-методичні наради, засідання круглих столів тощо);
 - участь у професійних конкурсах тощо.

Зазначена вище робота проводиться педагогічним працівником як в атестаційний, так і в міжатестаційний періоди, фіксується відповідними записами у залікових книжках.

У рік атестації заповнена залікова книжка педагога та його нові методичні напрацювання (підручники, посібники, авторські програми тощо) подаються на розгляд науково-методичної ради обласного інституту для схвалення методичної роботи атестованого. Після схвалення матеріалів та відповідних рекомендацій

науково-методичної ради атестаційна комісія відділу освіти атестує педагогічного працівника [4, с. 7].

Така технологія підвищення кваліфікації слухачів за накопичувальною системою набуває все більшого поширення в контексті вимог кредитно-модульної системи навчання.

З метою спеціальної підготовки резерву працівників науково-методичних установ і керівних кадрів закладів освіти на регіональному рівні розроблено програму пролонгованих курсів "*Дайте мені шанс*". За період 2001-2012 р. навчання за програмою курсів підготовки резерву управлінських кадрів пройшло 224 особи, з них – 90-92% призначено на керівні посади в заклади освіти області.

Оновленню змісту освіти, професійному росту педагогічних працівників, формуванню дослідницької компетентності педагога як складової методологічної культури сприяє діяльність Обласних шкіл передового педагогічного досвіду, Обласних опорних закладів освіти та Обласної школи вчителя-майстра.

Обласний опорний заклад освіти (далі ООЗО) – це передовий навчальний заклад із питань організації освітнього процесу, апробації та впровадження інноваційних технологій, розробки науково-методичного та навчально-методичного забезпечення реалізації педагогічних ідей (культурно-освітніх ініціатив), база для підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Діяльність обласного опорного закладу освіти, відповідно до чинного Положення, базується на науковому аналізі сучасної педагогічної теорії і практики та відповідає загальним тенденціям, цілям, напрямам і перспективам розвитку національної та регіональної системи освіти.

Метою діяльності закладу є розробка та впровадження сучасних педагогічних технологій, апробація освітніх інновацій, що суттєво поліпшують результати навчально-виховного процесу; презентація та поширення результатів діяльності закладу освіти за визначеною проблемою (темою).

Обласна школа передового педагогічного досвіду (далі – ОШППД) – це базовий майданчик, діяльність якого передбачає систематизацію й популяризацію передового досвіду вирішення окремої освітньої проблеми та підвищення кваліфікації педагогічних працівників регіону. Створюється Обласна школа в закладах освіти на базі індивідуального або колективного досвіду педагогічної та управлінської діяльності, який є соціально значущим для оновлення регіональної системи освіти та характеризується високою ефективністю й результативністю його запровадження.

Метою діяльності Обласної школи є прискорення процесу трансформації перспективного педагогічного досвіду в широку педагогічну практику, сприяння розвитку професійної майстерності освітян області.

Із 2004 по 2010 роки в області працювало 20 обласних шкіл ППД та 22 ООЗО. У 2012/2013 н.р. продовжують діяльність 10 обласних шкіл передового педагогічного досвіду, слухачами яких є 229 педагогічних працівників. Іще 313 педагогів та керівників навчальних закладів області співпрацюють з 11 опорними закладами освіти з актуальних проблем розвитку регіональної системи освіти.

Окрім того, слухачі таких закладів мають змогу відвідати лекції та практичні заняття соціально-гуманітарного та професійного модулів на базі КОПОПК, передбачені програмою освітньої діяльності **пролонгованих проблемно-тематичних курсів** для слухачів ООЗО (ОШППД) і отримати посвідчення про курсове підвищення кваліфікації.

Відмітимо позитивну динаміку кількості педагогічних працівників, які проходять підвищення кваліфікації за такою формою навчання (рис. 2).

Рисунок 2

Досвід роботи ООЗО та ОШППД презентується на обласній педагогічній виставці "Освіта Київщини". За результатами діяльності цих закладів видано **12** навчально-методичних посібників і збірників, досвід яких успішно впроваджується в практику роботи педагогічних працівників та педагогічних колективів навчальних закладів області.

В області розроблено нормативно-правове забезпечення організації **дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності**, що реалізуються в 2012/2013 н.р. у навчальних закладах області за 47 напрямками – 23 всеукраїнського та 24 регіонального рівнів (рис. 3).

**Динаміка напрямів дослідно-експериментальної роботи та інноваційної
діяльності**

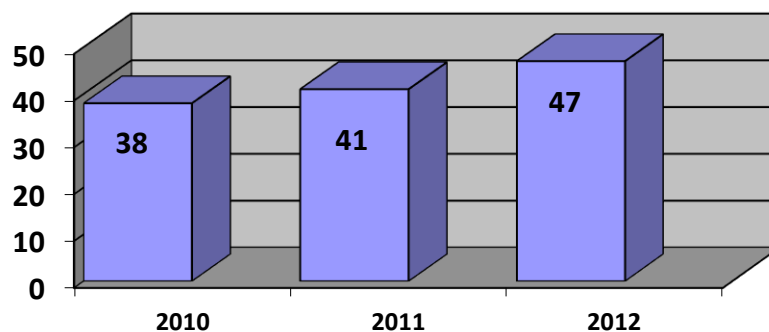

Рисунок 3

Суб'єктами дослідно-експериментальної роботи та інноваційної діяльності є 682 навчальні заклади, що становить 85,6 % загальноосвітніх навчальних закладів та більше 50 % педагогічних працівників (рис. 4).

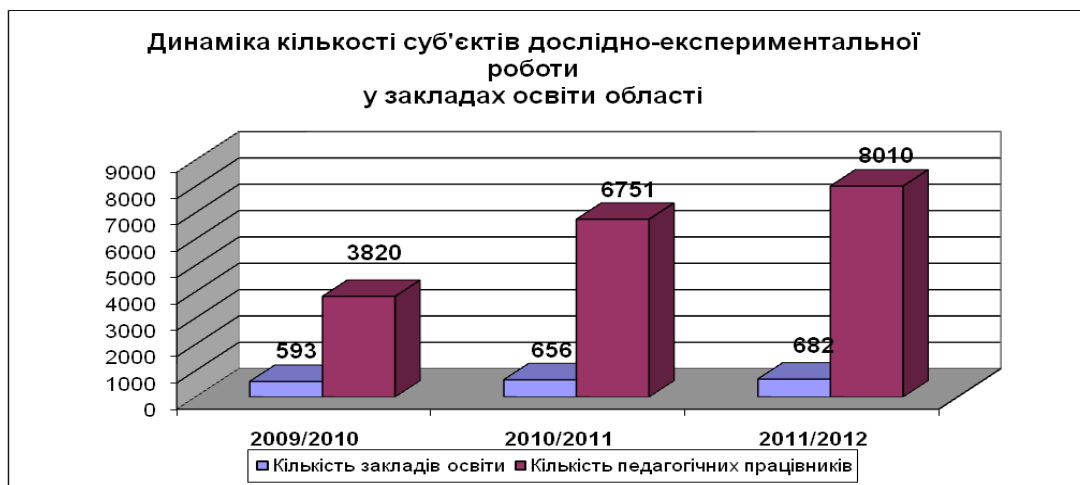

Рисунок 4

У 2011/2012 н.р. році в 13 закладах освіти Київської області розпочато експериментальне впровадження науково-педагогічного проекту "Інтелект України". Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів визначено базовим із підготовки вчителів України до роботи за цим науково-педагогічним проектом.

Під патронатом голови Київської обласної державної адміністрації А.Й. Присяжнюка з травня 2012 року на базі 13 навчальних закладів області та КОІПОПК за сприяння компаній Майкрософт Україна та "СВ-консалтинг" розпочато реалізацію пілотного проекту "Електронна школа", метою якого є створення єдиного інформаційного простору для усіх навчальних закладів області.

Невід'ємною частиною діяльності навчальних закладів є *міжнародне співробітництво*, яке спрямоване на інтеграцію освітньої системи області у європейський та світовий освітній простір.

Усього в міжнародних освітніх проектах у минулому навчальному році було задіяно 250 навчальних закладів із 28 районів і міст (рис. 5).

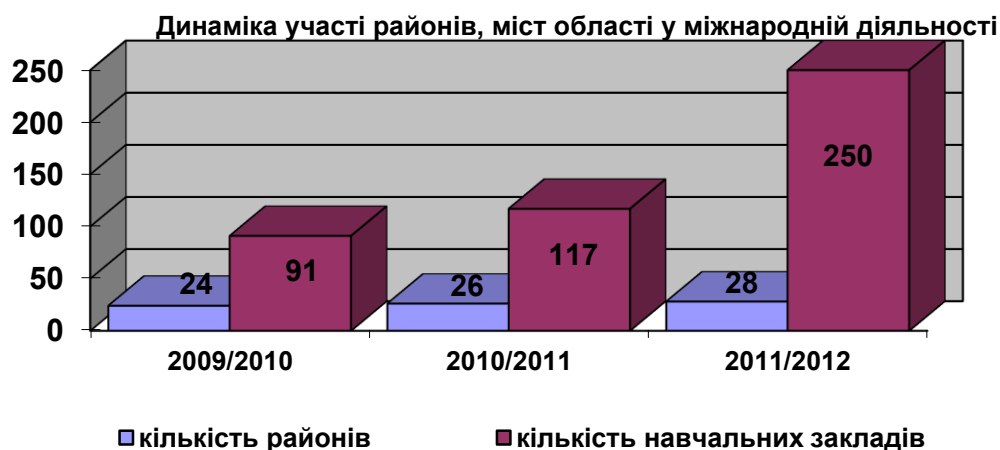

Рисунок 5

Важлива роль у здійсненні науково-методичного супроводу діяльності **навчальних закладів області** належить музейно-виставковому комплексу інституту.

Обласна педагогічна виставка "Освіта Київщини" як сучасна форма презентації і впровадження перспективного педагогічного досвіду постійно функціонує на базі

КОПОПК із 2000 року. Її діяльність регламентується Положенням про обласну педагогічну виставку "Освіта Київщини".

Метою обласної педагогічної виставки є виявлення та поширення сучасних технологій навчання та виховання, управління закладами освіти, науково-методичною роботою у регіоні, а також популяризація кращих педагогічних здобутків педагогічних та керівних працівників області.

Всі матеріали, що подаються на виставку, проходять експертизи науково-методичних рад Р(М) МК(Ц) і науково-методичної ради КОПОПК.

Протягом 2011/2012 н.р. на обласну педагогічну виставку "Освіта Київщини" було **подано 667 матеріалів** (рис.6).

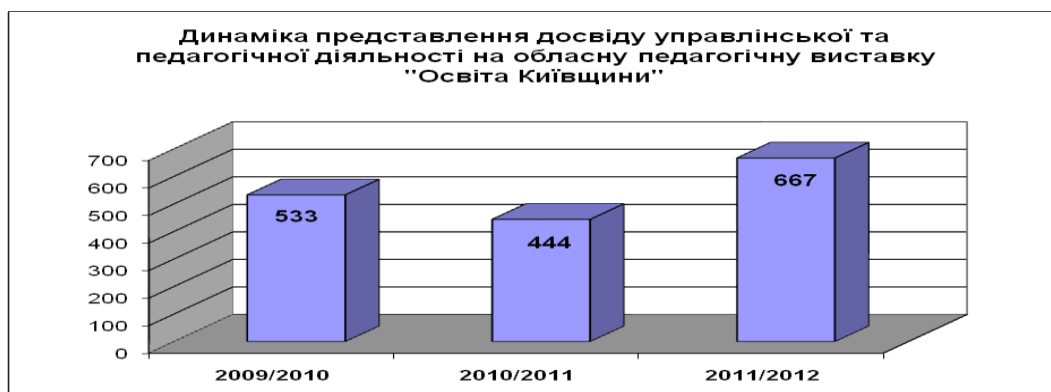

Рисунок 6

Серед позитивних тенденцій у роботі виставки назвемо:

- стабілізацію кількості матеріалів передового педагогічного досвіду вчителів області, представлених на виставці "Освіта Київщини": 450-500 щороку;
- збільшення кількості відвідувачів та користувачів фондами виставки (2009/2010 н.р. – 2628 осіб; 2010/2011 н.р. – 2796 осіб; 2011/2012 н.р. – 3463 особи), (рис.7);

Рисунок 7

- зростання рейтингу виставкових матеріалів: 304 (45,5%) із них, за результатами науково-методичної експертизи, занесені до обласного анотованого каталогу "Освіта Київщини: творчі здобутки, перспективні педагогічні ідеї та технології";

- у 2012 році створено електронний каталог та банк матеріалів ППД, який буде розміщено на освітньому порталі КОПОПК.

На виконання основних завдань Програми розвитку системи освіти Київської області на 2011-2014 роки спрямовано діяльність Університету майбутнього вчителя, який функціонує згідно Положення про Університет майбутнього вчителя.

Серед завдань Університету – як створення системи цілеспрямованого виявлення дітей, які мають здібності до педагогічної діяльності та розроблення технологій навчання таких дітей, так і створення системи науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, спрямованої на організацію, координацію, контроль та узагальнення діяльності вчителів, які працюють із вищезазначеною категорією дітей, підвищення їх професійного рівня.

У 2012/2013 н. р. в області продовжують діяльність **22 районних і 5 міських** університетів майбутнього вчителя, навчанням у яких охоплено **867 учнів 9-11 класів**, із них 85 % навчаються в сільському регіоні.

У 2012 році **354 слухачі** III курсу (11 клас) отримали **цільові направлення** до вищих педагогічних навчальних закладів.

Студентами вищих педагогічних закладів освіти, які навчаються за державною формою навчання, стали у 2012 році **139 випускників** Університету, серед яких 114 – випускники сільських загальноосвітніх навчальних закладів (82 % загальної кількості студентів).

Відповідно до Концепції розвитку інформаційно-навчального середовища системи освіти Київської області продовжується формування регіональної системи дистанційного навчання післядипломної педагогічної освіти. Упродовж 2011/2012 н.р. за такою формою навчалося 700 педагогічних працівників за 37 спеціальностями. Збільшується кількість центрів дистанційного навчання, які функціонують на базі регіональних методичних служб та навчальних закладів освіти (з 54-х у 2009/2010 н.р. до 89 у 2012/2013 н.р.). Методистами навчально-методичних кабінетів КОПОПК розроблено 40 програм освітньої діяльності курсів підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання, 39 із яких отримали гриф Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Із метою популяризації можливостей і розширення мережі інформаційних ресурсів для формування єдиного інформаційно-навчального середовища регіональної освітньої системи, створення позитивного іміджу закладів та установ освіти, Київським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних у 2008 році розроблено Положення про проведення обласного конкурсу-захисту Web-сайтів відділів, управлінь освіти, районних, міських методичних кабінетів та навчальних закладів.

Протягом останніх трьох років практично всі методичні кабінети, центри взяли участь у конкурсі.

Відмітимо, що на 1 вересня 2012 року в усіх районних і міських методичних кабінетах, центрах, науково-методичних центрах **створено або окремі Web-сайти, або спільні з відділами, управліннями освіти.**

У 2012 році для участі в обласному конкурсі-огляді Web-сайтів подано 116 заявок (у 2010 році – 78, 2011 – 88) у номінаціях:

- "Web-сайти відділів, управлінь освіти райдержадміністрацій, міських рад" – 13 сайтів;
- "Web-сайти районних, міських методичних кабінетів" – 14 сайтів;
- "Web-сайти загальноосвітніх шкіл, навчально-виховних об'єднань "Загально-освітня школа I-II (III) ступенів – дошкільний навчальний заклад" – 59 сайтів;
- "Web-сайти ліцеїв, гімназій, спеціалізованих шкіл, навчально-виховних комплексів" – 11 сайтів;

- "Web-сайти дошкільних навчальних закладів" – 10 сайтів;
- "Web-сайти позашкільних навчальних закладів" – 9 сайтів.

Збільшується кількість навчальних закладів, які створюють власні Web-сайти: (2009/2010 н.р. – 178 закладів, 2010/2011 н.р. – 241, 2011/2012 н.р. – 351); (рис. 8).

Наявність Web-сайтів у ЗНЗ області

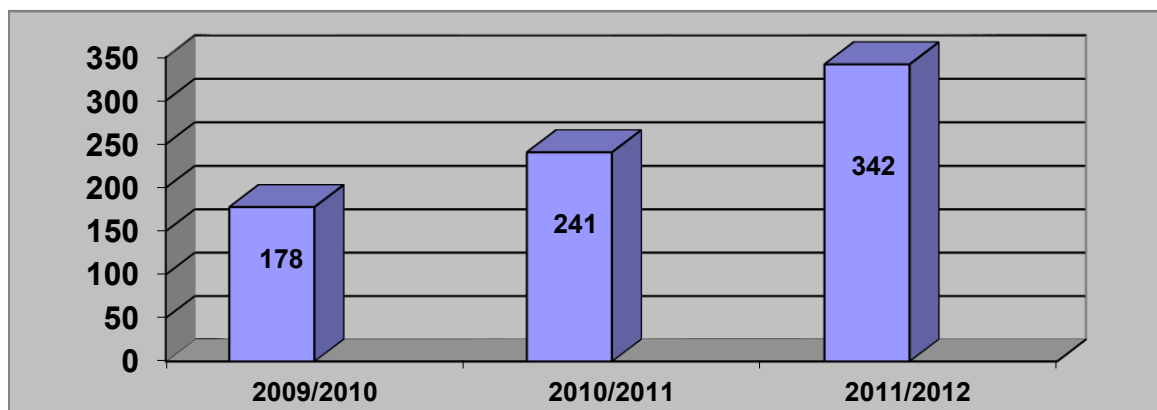

Рисунок 8

Переможцем цього річного *Всеукраїнського конкурсу-огляду* на кращий Інтернет-сайт дошкільного навчального закладу визнано Web-сайт ДНЗ (комбінованого типу) № 6 "Крунк" м. Славутича. Web-сайт ДНЗ № 4 "Марите" цього ж міста став **лауреатом**.

Із метою реалізації головного завдання методичної роботи, що полягає у забезпеченні постійного і поступального професійно-особистісного росту вчителя, у вересні 2012 року інститутом розроблені Положення:

- про обласний конкурс "Кращий керівник начального закладу Київської області";
- про обласний конкурс молодих учителів Київщини "Педагогічний дебют";
- про обласний огляд-конкурс методичних кабінетів навчальних закладів на кращу організацію науково-методичної роботи з педагогічними кадрами, які проходять експертизу у Головному управлінні юстиції КОДА.

Проведення вищезазначених конкурсів дозволить педагогічним працівникам включитися в активну інноваційну діяльність та найбільш повно реалізувати особистісно зорієнтований підхід до свого професійного росту та самовдосконалення, сприятиме оновленню науково-методичної роботи з педагогічними кадрами; підвищенню її ролі у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників, активізації їх творчого потенціалу, поширенні передового педагогічного досвіду та інноваційних педагогічних технологій; виявленню й підтримці творчої ініціативи та управлінської майстерності керівників навчальних закладів області, розвитку творчого потенціалу молодих педагогів, підняттю престижу педагогічної професії, формуванню активної громадянської позиції молодих учителів.

Таким чином, створена КОПОПК нормативно-правова база, що постійно оновлюється та модернізується відповідно до запитів і потреб педагогічних працівників регіону, дозволяє здійснювати ефективний науково-методичний супровід розвитку професійних компетентностей педагогів Київщини.

Список використаних джерел

1. Бачинська Є.М. Інноваційні підходи до організації науково-методичної роботи в регіоні / Є.М. Бачинська // Інноваційні технології у професійному розвитку

- педагогічних працівників та керівників закладів освіти: тези Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 квітня 2012 року, м. Біла Церква) / наук. ред. В.В. Олійник, Н.І. Клокар та ін. – Біла Церква: КОІПОПК, 2012. – С. 114-115.
2. Клокар Н.І. Управління обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти: теорія і практика: наук.-метод. посіб. / Н.І. Клокар. – К.: Міленіум, 2004. – 218 с.
 3. Клокар Н.І. Технології підвищення кваліфікації педагогів / Н.І.Клокар // Методист. – 2012. – № 8. – С. 3-8.
 4. Лисуненко Л. Н. Методическая служба как ресурс реализации федерального государственного образовательного стандарта общего образования / Л. Н. Лисуненко, В. А. Короткова // Методист. – 2012. – № 5. – С. 4-9.
 5. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр). – К.: інформ. збір. Міністерства освіти і науки України, 2009, №13.
 6. Тулупова О.В. Технология научно-методического сопровождения инновационной деятельности педагогов и педагогических коллективов в муниципальной системе образования / О.В. Тулупова // Методист. – 2011. – № 5. – С. 16-20.
 7. Старченко К.М. Управління інноваційним розвитком районного (міського) методичного кабінету: наук.-метод. посіб. / К. М. Старченко, В. І. Пуцов, Ю. І. Завалевський, Г. М. Литвиненко. – Чернівці: Букрек, 2010. – 344 с.